



Turistička zajednica
grada Rovinja-Rovigno
Ente per il turismo
della città di Rovinj-Rovigno

1953 — 2023

70

godina zajedno
stvaramo doživljaje
anni diamo vita
a nuove esperienze

ROVINJ • ROVIGNO

OBJAVA ZA MEDIJE

Turistična skupnost mesta Rovinj – Rovigno 18. maja 2023 praznuje 70. obletnico nastanka Turističnega društva Rovinj. Ob tej priložnosti se nam je zdelo potrebno, da se ozremo v preteklost in se ustavimo pri pomembnejših dogodkih, povezanih z razvojem rovinjskega turizma, ki so zaznamovali to časovno obdobje, začenši z letom 1952 pa vse do danes. Namreč v času povojnih dogajanj po koncu 2. svetovne vojne se je začel razvoj rovinjskega turizma, kakršnega poznamo danes. Kot so mu že tedaj napovedovali, je bil Rovinj prečudovit, šarmanten in idiličen s prekrasnimi otoki in okolico ter pitoreskno arhitekturo, s čimer se je dalo slutiti, da bo počasi zakorakal v evropske tokove povojnega fenomena – turizma.

Začetek razvoja komercialnega turizma povezujemo z letom 1952, ko je nastalo t. i. Gradsko ugostiteljsko poduzeće „Jadran“, ki obsega istoimenski hotel s kapaciteto 45 postelj in 7 gostinskih lokalov, ter s prvimi obiski tujih gostov. Turistične kapacitete so se najprej razvijale na otokih Katarina in Rdeči otok (današnji otok Sv. Andrija), ki sta najprej delovala kot pionirski koloniji in sindikalno počivališče, dve leti zatem pa sta se preobrazila v podjetja z gostinsko dejavnostjo s kapacitetami, namenjenimi komercialnim gostom.

18. maja 1953 je bil na skupščini ob prisotnosti predstavnikov Zveze turističnih društev za Istro, Hrvaško primorje in Gorski kotar zasnovan Turistični urad Turističnega društva Rovinj. Za prvega predsednika Upravnega odbora društva je bil izbran Vladimir Švagelj, društvo pa je delovalo v prostorih pod mestno uro na glavnem mestnem trgu. Istega leta je Turistični urad zagnal aktivnosti urejanja javnih parkov na območju Rovinja in staromestnega jedra, da bi se poudarilo lepoto mesta in hitreje spodbudilo razvoj turizma. Poudariti je treba, da je bil v tem obdobju poudarek na izgradnji komunalne infrastrukture in vodovoda zaradi pomanjkanja vode, izboljšanju napetosti električnega toka, ki je bila skromna, in asfaltiranju cest v mestu. Turistični urad je od samega začetka dajal turistične informacije gostom, sklepal prve mednarodne pogodbe o prihodu gostov, pomagal zasebnim najemodajalcem pri odprtju in kategorizaciji namestitvenih kapacitet in njihovi prodaji oz. oddaji. *Turistično društvo je iniciator sprejetja prve bivalne pristojbine, ki jo je Občina Rovinj sprejela leta 1954.*

Narodni odbor Občine Rovinj je leta 1955 zasnoval prvo Komisijo za turizem, ki je skrbela za način porabe sredstev, pridobljenih z bivalnimi pristojbini, in drugih doprinosov za nadgradnjo turizma in njihovih vložkov prvenstveno v razvoj komunalne infrastrukture in javnih vsebin kot tudi vlaganj v promocijske aktivnosti, ki so v pristojnosti Turističnega urada.

S ciljem razširitve pristojnosti in aktivnosti na razvoju turizma je leta 1956 nastalo novo Turistično društvo, katerega del je postal tedanji Turistični urad Turističnega društva, za novega predsednika pa je bil izbran Milan Pauletić. To društvo bi moralo omogočiti napredek poslovanja dotedanjega Turističnega društva, objavljati vse izvajalce turistične in gostinske ponudbe Rovinja, spodbujati turistični razvoj in ureditev destinacije, tiskati promocijske materiale, pomagati pri realizaciji turističnih investicij, pozneje pa tudi organizirati kulturne in športne ter zabavne dogodke.

Istega leta je *Narodni odbor Občine Rovinj zasnoval Fond za polepšanje mesta in napredek turizma* (urejanje kopališč in plaž, parkov, sprehajališč, organizacijo prireditev, stroškov promocije in administrativnih stroškov Turističnega društva), katerega sredstva so bila pridobljena z bivalnimi pristojbinami, drugimi pristojbinami in doprinosi podjetju v skladu z zakonom.

Za razvoj turizma je bila presodna izgradnja vodovoda, cest in ostale komunalne infrastrukture in od leta 1957 so postala vlaganja vse intenzivnejša, rezultat teh pa je bilo asfaltiranje dostopne ceste Rovinj – Sošiči in izgradnja vodovoda do leta 1959.

V sezoni leta 1957 je Rovinj razpolagal s 320 turističnimi posteljami. Ob modernizaciji pohištva so se pojavile tudi prve televizije. Istega leta so asfitali ceste od Mirne do Valdibore ter od Križa do sedanjega Trga na lokvi ter cesto od podjetja Mirna do bolnice.

Leta 1960 so se gostinska podjetja integrirala v gostinsko podjetje „Jadran“, predhodnik današnje Maistre. Adaptiran je grad grofa Milewskega na otoku Katarina, gradila se je restavracija Školjka z veliko plesno teraso, urejale so se številne gostilne, med njimi Viecia batana in Mlečna restavracija. Dopustniška skupnost „Beograd“ je na velikem travniku, kjer se zdaj nahaja hotel Eden, odprla prvi kamp.

Vse intenzivnejša so postala vlaganja v nove namestitvene kapacitete, tako se je v letih 1962 in 1963 gradil prvi hotel Monte Mulini z dvema depandansama, Mednarodni mladinski center Škaraba in depandanse na otoku Katarina. Istega leta so kapacitete Rovinja skupaj z zasebnimi namestitvami obsegale 7.095 postelj/mest. Leta 1963 je potekala prva Rovinjska noč, ki je pozneje postala tradicionalna.

Vlaganja so se leta 1964 nadaljevala z izgradnjo hotela Leone na mestu sedanjega, leta 1965 pa z izgradnjo tedanjega bisera rovinjskega turizma – hotela Park. Istega leta je potekala prva Grisija. Oba hotela sta leta 1967 dobila depandanse, v staromestnem jedru pa se je začelo graditi hotel Rovinj.

Cena polnega penziona po osebi npr. v hotelu Katarina je leta 1964 v glavni sezoni znašala 3.600 dinarjev, bivalna pristojbina pa 120 dinarjev. Najdražja cena namestitve po osebi v zasebni namestitvi je leta 1965 znašala 1 dolar, najcenejša pa 0,5 dolarja.

Na Rdečem otoku so leta 1968 zgradili hotel Istra, istega leta pa so zasnovali Turistično naselje in FKK kamp „Valalta“.

Istega leta je Skupščina občine Rovinj sprejela *Odločitev o zasnovanju Fonda za turizem občine Rovinj*, iz teh sredstev pa se financirajo vse aktivnosti, ki so bile sestavni del delovanja Turističnega društva, programi za napredek razvoja turizma, urejanje mesta ipd.

Skupnost Beograd je zapustila Zlati rt in se leta 1969 preselila v uvalo Valdalisio. Naslednje leto so turistične investicije postale še intenzivnejše.

Tam, kjer je bil dotedanji kamp, je bil leta 1971 zgrajen hotel Eden. Tega leta so zaključili izgradnjo prvih faz naselja Villas Rubin in kampa Polari, zgrajen je kamp Porton Biondi, kamp Valalta pa se je razširil. Rezultat vsega tega je bil najbolj očiten v številki – prvi milijon nočitev na tej destinaciji, naslednje leto pa je bil dosežen cilj – prvi milijon nočitev tujcev.

Turistično naselje Monsena se je začelo graditi leta 1975, naselji Valalta in Villas Rubin pa sta se dodatno dograjevali.

Leto 1978 je izredno pomembno za razvoj rovinjskega turizma, ker je tedaj nastal SOUR „Jadran“, ki je do leta 1990 deloval kot kompleksno podjetje „Jadran“, ki so ga sestavljala družbena podjetja „Jadran-turist“, „Jadran-komerc“ in „Jadran-produkt“, ki so se sredi pretvorbe leta 1993 registrirala kot „Jadran-turist“ hotelirstvo, turizem, trgovina in proizvodnja, d. d., Rovinj. Istega leta je bilo prvič zabeleženih več kot dva milijona nočitev.

Leta 1982 se je spet začel močnejši investicijski val, ker se je gradil hotel Montauro, avtokamp Veštar in zabavišni center Monvi, medtem ko se je leta 1984 gradilo ACI marino s 375 vezi ob vznošju hotela Park, ki je bil leta 1985 deležen temeljite rekonstrukcije, enako tudi hotel Istra na Rdečem otoku, gradila pa so se tudi velika skladišča na Lamanovi za potrebe Jadran-komerca.

To turistično leto 1985 bo zapisano v spominu tudi po nazivu Šampiona turizma Jugoslavije, ki ga je Rovinj osvojil prvič v zgodovini, medtem ko se je leto 1986 zapisalo po rekordnem številu nočitev, in sicer več kot tri milijona nočitev so zabeležili tedaj, ta rekord pa je bil zrušen šele leta 2015.

Vse intenzivnejša so postala dela na komunalni infrastrukturi, leta 1987 pa se je gradilo nov zdravstveni dom in lekarno v Rovinju, FKK Valalta pa je opravil pomembne investicije, namenjene razširitvi lastnih kapacitet. Rovinj je dosegel visoke kapacitete, in sicer kar 32.704 postelje.

Leta 1990 so rekonstruirali hotel Jadran (današnji Adriatic) in nadaljevali deli na komunalni infrastrukturi.

Naslednjega leta, ko se je začela vojna na Hrvaškem, se je ustavil turizem v Hrvaški, ki je leta 1991 postala samostojna in neodvisna.

Leta 1992 je nehalo delovati Turistično društvo Rovinj, nastala pa je Turistična skupnost občine Rovinj (28. 5.) kot njena pravna naslednica.

V letih, ki so sledila, so kljub vojnim razmeram nastajale aktivnosti, s katerimi se je ohranjalo turistično sezono.

Leta 1994 je kot pravna naslednica Turistične skupnosti občine Rovinj nastala Turistična skupnost mesta Rovinj – Comunità turistica della città di Rovigno, Rovinj pa je leta 1994 postal prvi šampion turizma v samostojni Hrvaški.

Leta 1996 je Gradbeno podjetje „Aldo Rismondo“, d. d., za poslovanje turističnega dela na območju Valdalisa zasnovalo podjetje „Rovinj-Turist“, d. o. o., ko pa je Zagrebška banka prevzela večinski delež lastništva „Jadran-turist“, d. d., Rovinj, je menedžment nad njegovim poslovanjem prevzel CHR (Croatian Hotels and Resorts), medtem ko je leta 1998 menedžment prevzel „Sol Melia“ iz Španije, ki je zasnoval podjetje „Hrvaški hoteli in letovišča, d. o. o.“.

Namestitvene kapacitete destinacije so z novimi uskladitvami z novim Pravilnikom o razvrščanju, minimalnih pogojih in kategorizaciji gostinskih objektov leta 1999 obsegale 30.287 postelj. Istega leta je avstrijsko podjetje od „Jadran-turist“ d. d. kupilo namestitvene objekte na otoku Katarina, s katerimi se je zasnovalo novo podjetje „Alpina mare“, d. o. o.

Leta 2001 je nastal velik mejnik v razvoju rovinjskega turizma, ker je Podjetje tobaka Rovinj (TDR) prek podjetja „Adria resorts“ v njenem 100-% lastništvu kupilo večinski paket delnic „Jadran-turista“, d. d., s čimer je postalo njen večinski lastnik. Leta 2003 je nastala „Adris grupa“, d. d., istega leta pa je nastal tudi Master plan razvoja turizma za grozd Rovinj, Bale in Kanfanar za obdobje od leta 2004 do leta 2012.

„Adris grupa“, d. d., je leta 2004 začela velik ciklus investicijskih vlaganj v objekte turističnega sektorja, najprej z rekonstrukcijo hotela Park, po ukinitvi Fkk Monsena (naturizem) pa se je naselje renoviralo in vstopilo na trg z novim nazivom TN Amarin.

Naslednjega leta, tj. leta 2005, sta se združili družbi „Jadran-turist“, d. d., Rovinj, in Anita, d. d., Vrsar; tako je nastalo podjetje „Maistra, d. d.“, kot del „Adris grupe“, d. d., ki upravlja s turističnim delom njenega poslovanja.

Leta 2006 so se začela vlaganja v rekonstrukcijo hotela Istra 4* na otoku sv. Andrije, rekonstrukcijo hotela Eden 4*, rekonstrukcijo AC Polari in AC Veštar, v izgradnjo ladje za prevoz potnikov Rubinum in trajekta Šturago, leta 2007 pa se je pričelo rušenje hotela Montauro in hotela Monte Mulini z dependansama, na tej lokaciji pa je bil leta 2008 odprt novonastali hotel Monte Mulini 5*, kakršnega poznamo danes.

Poudariti je treba, da je bilo leta 2007 zasnovano Društvo Associazione Kuća o batani / Casa della batana in da je istega leta Program „Povorka batane z večerjo v spaci“ dobitnica Plavega cveta za najatraktivnejši turistični proizvod na Jadranu in dobitnik nagrade TZIŽ Zlata koza.

V Akciji HGK in HRT „Turistični cvet – kvaliteta za Hrvaško“ **je mesto Rovinj-Rovigno postalo Turistični prvak Hrvaške v letu 2008.**

Zaradi usklajevanja z novim Zakonom je 23. 12. 2008 potekala zasnovalna skupščina TZ mesta Rovinj, s čimer se je spremenil Statut in obenem spremenil naziv v Turistična skupnost mesta Rovinj-Rovigno – Comunità turistica della città di Rovinj-Rovigno.

Leta 2010 je sprejet Master plan razvoja turizma Mesta Rovinj-Rovigno za obdobje med letoma 2010 in 2020, podjetje „Rovinjturist, d. d.“ z objekti na področju Valdalisa pa se je priključilo podjetju „Maistra“, d. d., začela pa se je tudi gradnja hotela Lone 5*, ki se je odprl leta 2011.

Leta 2013 so se zaključila vlaganja v TN Amarin 4*, zgrajen je bil zunanji bazenski kompleks hotelov Eden in Lone, odprla se je nova športna dvorana v okviru rovinjske gimnazije, leta 2014 pa je odprt tudi kompleks na plaži Mulini beach, zgrajen je tudi krožni tok na vhodu v mesto pri Turini. Istega leta je potekal spektakel Red Bull Air Race, ki je v akciji HGK in HRT „Turistički cvet – kvaliteta za Hrvaško“ imenovan kot turistični dogodek leta, **Mesto Rovinj-Rovigno pa je spet dobilo naziv Turističnega prvaka Hrvaške v letu 2014.**

Leta 2015 se je zrušilo ZC Monvi in popolnoma je bil rekonstruiran hotel Adriatic 4* z mestno kavarno, leta 2016 se je odprl družinski hotel Amarin 4*, „Valalta d. o. o.“ pa je odprla nov kamp Val Saline 4* (tekstil).

Leta 2017 se je porušilo hotel Park in začela se je gradnja novega hotela, začela se je tudi gradnja nove ACI marine, v kampih Polari in Veštar je bilo postavljenih 250 novih mobilnih hišk in urejale so se parcele ter različne vsebine, „Valalta, d. o. o.“ je vlagala v izgradnjo čistilcev odpadnih voda, razširitev kamp parcel, ureditev infrastrukture, v okviru rovinjske bolnice v ortopedijo in rehabilitacijo dr. Martin Horvat, zgrajena je bila prva medicinsko-terapevtska plaža v državi, prav tako javna mestna plaža Val de Lesso, Ekomuzej Hiša o batani je bil uvrščen v Unescov Register najboljših praks ohranjene nematerialne svetovne dediščine, medtem ko je restavracija Monte postala prva restavracija na Hrvaškem z Michelinovo zvezdico.

Leta 2019 se je odprl novi Grand Park hotel Rovinj 5*, nova ACI marina 5 sider, odprl se je tudi zabavišni center Steel venue, nadaljevala so se vlaganja javnega sektorja v mestno infrastrukturo. Na

Dneh hrvaškega turizma je bilo Mesto Rovinj-Rovigno razglašeno kot najuspešnejša destinacija za dopustniški turizem in spet je dobilo naziv **Turističnega prvaka Hrvaške v letu 2019**.

Po letu 2020, ko smo se soočili s pandemijo, je bila leta 2021 odprta severna komunalna luka s kapaciteto 375 privezi.

Leta 2020 je zaradi uskladitve z Zakonom o turističnih skupnostih in spodbude hrvaškega turizma potekala Volilna skupščina Turistične skupnosti, s čimer se je njen naziv spremenil v Turistična skupnost mesta Rovinj-Rovigno / Ente per il turismo della città di Rovinj-Rovigno.

Kronološki pregled pomembnejših dogodkov, ki so zaznamovali razvoj rovinjskega turizma, zaključujemo z letom 2022, ko je bil sprejet nov Plan razvoja turizma destinacije Rovinj-Rovigno za obdobje od leta 2022 do leta 2030, odprt je obiskovalni center naravnih spomenikov Kamnolov Fantazija – Cava di Monfiorenzo, na Dneh hrvaškega turizma pa je Mesto Rovinj-Rovigno imenovano kot najuspešnejša destinacija za dopustniški turizem in **Turistični prvak Hrvaške v letu 2022**.

Ta navdihujoča zgodba o razvoju turizma v navedenem obdobju in preobrazbi Rovinja v vodilno turistično destinacijo Hrvaške ne bi bila možna brez tistih ljudi, ki so modro osmislili njen razvoj niti brez prebivalcev, ki imajo radi svoje mesto in se z njim ponašajo.

Vloga turistične skupnosti se je spremenila od časa, ko je nastala, danes pa predstavlja pomemben dejavnik pri ustvarjanju in promociji turističnega proizvoda visoke dodane vrednosti v destinaciji in kot turistični moderator v javno-zasebnem partnerstvu turističnih podjetij, mesta, zasebnih najemodajalcev, gostincev in ostalih udeležencev, ki neposredno sodelujejo v procesu ustvarjanja turističnega proizvoda destinacije.

Poudariti je treba, da je prvi del Kronološkega zaporedja dogodkov, ki so zaznamovali razvoj rovinjskega turizma, nastal na osnovi zapiskov, ki jih je izdelal pokojni profesor Josip Folo, dojen rovinjskega turizma, in njegove knjige Zgodovina Rovinjskega turizma iz leta 2002 (izvorno: Povijest Rovinjskog turizma), medtem ko je vir ostalih dogodkov arhivska dokumentacija Turistične skupnosti mesta Rovinj-Rovigno.

Priložnostna razstava ob današnji obletnici je nastala s črpanjem iz dokumentacije Državnega arhiva iz Pazina, Muzeja Mesta Rovinj-Rovigno, Mesta Rovinj-Rovigno, Maistre d. d., in Turistične skupnosti mesta Rovinj-Rovigno.